

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 13. februar 2014. god.
Ref. br.: AGJ554/14

PRESUDA

u

slučaju br. KI138/11

Podnosilac

Nazife Xhafolli

**Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda
Rev. br. 492/2008, od 10. marta 2009. god.**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela gđa Nazife Xhafolli (u daljem tekstu: podnosilac).

Osporena odluka

2. Osporena odluka je presuda Vrhovnog suda, rev. br. 492/2009, od 10. marta 2009. god., koju je podnosilac zahteva primila neodređenog dana.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, koja je navodno povredila pravo na imovinu i pravo na pravično suđenje podnosioca, kao što je garantovano članom 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP) i članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.

Ovaj slučaj je sličan sledećim slučajevima koji su već odlučeni od strane Ustavnog suda (u daljem tekstu: identični slučajevi):

- a) Slučaj br. KI40/09, "Imer Ibrahim i 48 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 49 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo";
  - b) Slučaj br. KI58/09, "Gani Prokshi i 15 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 16 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo";
  - c) Slučaj br. KI08/10, "Isuf Mërlaku i 25 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 17 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo";
  - d) Slučaj br. KI76/10, "Ilaz Halili i 19 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova" i
  - e) Slučaj br. KI132/10, "Istref Halili i 16 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 17 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo".
4. Ustavni sud je našao da je u svim identičnim slučajevima povređen član 46. Ustava Republike Kosovo (Zaštita Imovine), u vezi sa članom 1. Protokola 1. EKLJP, kao i član 31. Ustava (Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje), u vezi sa članom 6. EKLJP u vezi sa nekim od gorenavedenih podnosioca.
  5. Shodno tome, Sud je odlučio kao nevažeće presude donete od strane Vrhovnog suda u ovim identičnim slučajevima i vratio navedene slučajeve Vrhovnom sudu na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog Suda.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na članu 113. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članu 20. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 56. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

7. Dana 21. oktobar 2011. god., podnosilac je podnela zahtev Ustavnom sudu. U vreme podnošenja, zahtev je podnet sa određenim nedostacima (tj. nije potpisan). Nakon komunikacije sa podnosiocem, obrazac zahteva je potpisan nakon dužeg vremena. Zahtev je pregledan nakon što je završen od strane podnosioca.
8. Predsednik Suda je imenovao sudiju Kadrija Kryeziua za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija Altay Suroy (predsedavajući), Ivan Čukalović i Enver Hasani.
9. Dana 5. decembra 2013. god., nakon što je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca, Veće za razmatranje je iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

10. U principu, činjenice ovog zahteva su slične sa gorenavedenim slučajevima iz stava 4.
11. U stvari, tokom 2001. i 2002. godine, pokojni suprug podnosioca zahteva je potpisao sporazum o privremenoj naknadi plata za prekid ugovora o radu sa svojim poslodavcem Energetskom korporacijom Kosova (u daljem tekstu: EKK).
12. Član 1. sporazuma predviđa da, u skladu sa članom 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na Kosovu (Službeni list Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo br. 26/83, 26/86 i 11/88) i zaključkom Invalidske komisije EKK-a, korisnik (tj. svaki od podnosilaca zahteva) ima pravo na privremenu naknadu zbog prevremenog prekida ugovora o radu do uspostavljanja i funkcionisanja kosovskog fonda za penzijsko-invalidsko osiguranje.
13. Pored toga, član 2 sporazuma predviđa da mesečni iznos koji treba da se isplati pokojnom suprugu podnosioca zahteva iznosi 206 nemačkih maraka.
14. Pored toga, član 3. predviđa da će „isplata prestati onog dana kada kosovski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje otpočne sa radom. Od tog dana, korisnik svoja prava može ostvariti u Kosovskom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje (Kosovski invalidski penzijski fond), a EKK je oslobođena odgovornosti prema korisniku, u skladu sa ovim sporazumom”.
15. Izvršni odbor EKK-a je 1. novembra 2002. god. usvojio odluku o uspostavljanju penzijskog fonda, u skladu sa odredbama Uredbe UNMIK-a br. 2001/300 o penzijama na Kosovu. Član 3. te odluke predviđa sledeće: „Penzijski fond nastavlja da postoji na neodređeno vreme, shodno uslovima i odgovornostima definisanim zakonima o penziji, koje usvaja Odbor za penzijski fond EKK-a, u skladu sa ovom odlukom ili dok zakonski uslovi za postojanje i funkcionisanje fonda ne budu u skladu sa penzijskim propisima ili pravilima koje usvoji BAK”.

16. Izvršni odbor EKK-a je 25. jula 2006. god., poništio gorenavedenu odluku o uspostavljanju dopunskog penzijskog fonda i prekinuo je finansiranje i funkcionisanje dopunskog penzijskog fonda, sa početkom od 31. jula 2006. god.
17. Prema odluci od 25. jula 2006. god, svim korisnicima je zagarantovana celokupna isplata u skladu sa Statusom Fonda. Odluka navodi da će radnici EKK-a za koje Ministarstvo rada i socijalne zaštite potvrdi da su radno nesposobni uživati prava koja predviđa Ministarstvo.
18. EKK je 14. novembra 2006. god., obavestila Centralni bankarski organ da je „odluka o ukidanju penzijskog fonda EKK-a zasnovana na odluci Izvršnog odbora EKK-a i odluci Odbora za upravljanje penzijama... zbog finansijskog rizika koji šema donosi za EKK u budućnosti”.
19. U leto 2006. god., EKK je prekinula plaćanje predviđeno sporazumom bez ikakvog obaveštenja.
20. Pokojni suprug podnosioca je tužio EKK pred Opštinskim sudom u Prištini, zahtevajući od Suda da naloži EKK da isplati neisplaćene naknade i da nastavi da plaća 105 evra (jednako 206 nemačkih maraka) sve dok se ne steknu uslovi za prestanak plaćanja.
21. Dana 14. decembra 2007. god., Opštinski sud je usvojio tužbu podnosioca zahteva (presuda C. br. 2216/06) i naložio novčanu nadoknadu. Opštinski sud u Prištini je zaključio da uslovi predviđeni članom 3. sporazuma nisu ispunjeni. Član 3. sporazuma predviđa novčanu nadoknadu plate sve do ostvarivanja prava podnosioca zahteva, „što podrazumeva pravo na penzionu šemu”.
22. EKK je uložila žalbu na presude Opštinskog suda Okružnom sudu, tvrdeći, između ostalog, da presuda Opštinskog suda nije pravična, jer su sporazumi sa podnosiocima zahteva potpisani zbog invaliditeta podnosilaca zahteva i da oni ne mogu tražiti nastavak njihovog radnog odnosa, zbog svoje invalidnosti. KEK je ponovila da je Sud u obavezi da odluči u skladu sa Uredbom UNMIK-a 2003/40 o proglašenju Zakona o invalidskim penzijama prema kome podnosioci zahteva imaju pravo na invalidsku penziju.
23. Dana 21. jula 2008. god., Okružni sud (presuda Ac.br. 391/2008) odbacio je kao neosnovane žalbe EKK-a.
24. EKK je podnela reviziju Vrhovnom sudu zbog navodno bitnih povreda Zakona o parničnom postupku i pogrešne primene materijalnog prava. EKK je ponovila da su podnosioci zahteva imali pravo na penziju, kako je predviđeno Zakonom 2003/40 i da je ona zbog humanitarnih razloga nastavila da plaća mesečnu nadoknadu i nakon što je zakon stupio na snagu. EKK dalje tvrdi da godine podnosioca zahteva nisu bile relevantne, već njegova invalidnost.
25. Dana 1. maja 2008. god., suprug podnosioca zahteva S.XH. je preminuo.
26. Dana 22. septembra 2008. god., Opštinski sud u Prištini (odluka T. br. 356/2008) proglašava podnosioca zahteva za jedinog naslednika pokretne imovine njenog pokojnog supruga.

27. Dana 10. marta 2009. god., Vrhovni sud (presuda rev. br. 492/2008) odbacio je kao neosnovanu tužbu S.XH. i ukinuo je presude Okružnog i Opštinskog suda. Vrhovni sud je zaključio da je prekid radnog odnosa bio zakonit u skladu sa članom 11.1. UNMIK Uredbe 2001/27 o Zakonu o osnovnom radu na Kosovu.
28. U presudi S.XH. (rev. br. 492/2008 od 10. marta 2009. god.), Vrhovni sud je naglasio: “Uzimajući u obzir nespornu činjenicu da je tužena strana ispunila obaveze prema tužitelju, koja isplaćuje naknadu za platu u skladu sa navedenim periodom, odnosno do uspostavljanja i funkcionisanja kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, počevši od 1. januara 2004. godine, sud zaključuje da je tužena strana ispunila obaveze predviđene sporazumom. Samim tim, sud smatra da su navodi tužitelja da je tužena strana u obavezi da mu isplati privremenu naknadu za platu posle uspostavljanja kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje neosnovani jer su ugovorne strane do sticanja uslova za rešenje - uspostavljanja navedenog fonda, ispunile svoje ugovorne obaveze...”
29. Dana 15. maja 2009. god., Ministarstvo rada i socijalne zaštite je objavilo sledeće saopštenje: “Zaključak Vrhovnog suda Kosova, u svom obrazloženju npr.: presude rev. br. 454/2008, da u Republici Kosovo postoji Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje koji funkcioniše od 1. januara 2004. god., nije tačan i neosnovan je. Dajući ovu izjavu, imamo u obzir činjenicu da Uredba UNMIK-a 2003/40 proglašava Zakon br. 2003/213 o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima na Kosovu, kojom se za trajno nesposobna lica reguliše da mogu koristiti ovu šemu u skladu sa uslovima i kriterijumima predviđenim ovim zakonom. Stoga, dozvolite mi da podvučem da odredbe ovog Zakona ne predviđaju uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u zemlji. Uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Kosovo predviđeno je odredbama Zakona o penzijskim i invalidskim fondovima, koji je u fazi izrade i usvajanja u Vladi Kosova“. Isto obaveštenje, u vreme kada je napisano, između ostalog objašnjava da postoji: „invalidska penzija koja iznosi 45 evra kako je regulisano Zakonom o invalidskim penzijama (korisnici su sva lica sa potpunim i trajnim invaliditetom)” kao i “penzije definisane doprinosom, u iznosu od 82 evra, koji je regulisan odlukom Vlade (korisnici su svi penzioneri koji su dostigli starosnu granicu od 65 godina i koji imaju najmanje 15 godina radnog iskustva)”.

Tvrđnje podnosioca zahteva

30. Podnosilac zahteva tvrdi da je prekid plaćanja u suprotnosti sa potpisanim sporazumom.
31. Podnosilac zahteva, takođe, tvrdi da je opšte poznato da kosovski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje još nije uvek uspostavljen. S druge strane, u prvobitnom predmetu KI br. 40/09, EKK je osporila tvrđnje podnosioca, tvrdeći da je opšte poznato da je Penzijsko invalidski fond funkcionalan još od 1. januara 2004. god.

32. Prema EKK, pokojni suprug podnosioca zahteva, automatski je uključen u nacionalnu invalidsku šemu u skladu sa UNMIK Uredbom br. 2003/40 o proglašavanju Zakona o invalidskoj penziji na Kosovu (Zakon br. 2003/23).
33. EKK dalje tvrdi da je dana 31. avgusta 2006. god., izdala obaveštenje prema kojem su svi korisnici dopunskog fonda EKK bili obavešteni da je fond prestao sa radom. Isto obaveštenje potvrđuje da je svim korisnicima garantovana celokupna isplata u skladu sa Statusom fonda, odnosno 60 meseci plaćanja ili dok korisnik navrší 65 godina starosti u skladu sa odlukom Upravnog odbora penzijskog fonda od 29. avgusta 2006. god.
34. EKK dalje tvrdi da podnosilac zahteva nije osporila Uputstva za invalidsku penziju i potpis za preuranjen prekid radnog odnosa u skladu sa zaključkom Invalidske komisije.
35. Sve u svemu, podnosilac zahteva tvrdi da su njena prava na imovinu i pravo na pravično suđenje bila povređena odlukom EKK jednostrano poništavajući njihove sporazume. Podnosilac zahteva dalje tvrdi da oni nisu bili u stanju da isprave takve povrede pred redovnim sudovima.
36. Pored toga, podnosilac zahteva tvrdi da EKK treba da nastavi sa plaćanjem određenog iznosa i nakon smrti njenog supruga sve do funkcionisanja fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Prihvatljivost zahteva

37. Sud prvo treba da ispita da li je podnosilac zahteva ispunila uslove za prihvatljivost određene Ustavom i Zakonom.
38. U vezi s tim, Sud se poziva na član 113.7. Ustava, koji propisuje:

“Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.
39. Sud se takođe poziva na član 47.2. i 49. Zakona. Član 47.2. propisuje da *“Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.* Član 49. propisuje da *“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci (...)”.*
40. Sud primećuje da je u ovom slučaju, kao i u sličnim slučajevima, pokojni suprug podnosioca od 2006. god. do svoje smrti pretrpeo jednostrano poništavanje njegovih sporazuma potpisanih od strane EKK-a. Podnosilac je pokrenula istu tvrdnju kao prethodni podnosioci da je opšte poznato da fond za penzijsko i invalidsko osiguranje nije bio uspostavljen do danas i takva situacija se nastavlja. Dakle, kao okolnost na osnovu koje se podnosioci zahteva žale nastavlja, tada je rok od četiri meseca, kao što se propisuje članom 49. Zakona, neprimenjiv u ovim slučajevima.
41. Ustavni sud, takođe, primećuje da pokojni suprug podnosioca zahteva S.XH. nije bio stariji od 65 godina u vreme njegove smrti. U stvari, u skladu sa

obaveštenjem koje je izdalo Ministarstvo rada i socijalne zaštite 15. maja 2009. god., samo lica koja su navršila starosnu dob za penzionisanje od 65 i koja imaju najmanje 15 godina radnog iskustva, imaju pravo na penziju u mesečnom iznosu od 82 evra.

42. Suština ovog obaveštenja potvrđena je od strane zastupnika Ministarstva na raspravi koju je Ustavni sud održao 30. aprila 2010. god., u slučaju "Ibrahimi i drugi".
43. Pitanje koje treba ispitati u ovom slučaju je da li podnosilac zahteva može da ima "status žrtve".
44. S tim u vezi, Sud primećuje da lice može takođe da tvrdi da je direktno pogođeno kao posledica povreda prava njenog supruga, žaleći se da je šteta na imovini pokojnog supruga takođe uticala na njenu imovinu.
45. Stoga, Sud smatra da podnosilac zahteva ima status žrtve, s obzirom na činjenicu da se navedena žalba može smatrati prenosnom istovremeno uzimajući u obzir odluku Opštinskog suda u Prištini (odluka T. br. 356/2008) koja proglašava podnosioca zahteva jedinim naslednikom pokretne imovine pokojnog supruga.
46. Stoga, zahtev podnosioca je delimično prihvatljiv.

Suštinski aspekti zahteva (u vezi sa periodom 2006-2008)

i. Što se tiče zaštite imovine

47. Podnosilac zahteva tvrdi da su njena prava bila povređena, jer je EKK jednostrano poništila sporazum potpisan od strane njenog pokojnog supruga, iako uslov propisan članom 3. (tj. uspostavljanje kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje) nije bio ispunjen. U suštini, podnosilac zahteva se žali da je došlo do povreda njenih imovinskih prava.
48. Na početku, trebali bi imati u vidu članove 46. i 53. Ustava i član 1. Protokola 1. EKLJP.

Član 53. [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava] Ustava propisuje:

"Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava."

Član 46. [Zaštita Imovine] Ustava propisuje:

1. *Garantuje se pravo na imovinu.*
2. *Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
3. *Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši*

neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se ekspropriše.

Član 1. Protokola 1. Evropske konvencije za ljudska prava propisuje:

“Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korišćenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

49. U skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava, podnosilac zahteva može da upućuje na povredu člana 1. Protokola 1. samo u onoj meri u kojoj se osporene odluke odnose na njegovu „imovinu“ u okviru značenja ove odredbe.
50. Štaviše, „posed“ može predstavljati bilo „postojeću imovinu“ bilo aktivu, uključujući potraživanja, u pogledu kojih podnosilac zahteva može tvrditi da ima bar „legitimno očekivanje“ za pribavljanje delotvornog uživanja imovinskog prava. Suprotno tome, nada da će se priznati imovinsko pravo koje je bilo nemoguće uživati delotvorno, ne može da se smatra „posedom“ u okviru značenja člana 1. Protokola br. 1, niti može uslovno potraživanje koje prestaje kao rezultat neispunjenja uslova” (vidi presude u identičnim slučajevima).
51. Stvar koja se mora ispitati u ovom slučaju jeste da li okolnosti slučaja, gledano u celini, upućuju na materijalni interes podnosioca zahteva, koji je zaštićen članom 1. Protokola 1. EKLJP-a (vidi presude u identičnim slučajevima).
52. Sud primećuje da, prilikom zaključivanja sporazuma između pokojnog supruga podnosioca i EKK-a, ova vrsta sporazuma je naime regulisana članom 74. (3) Zakona o obligacionim odnosima (Zakon o obligacionim obavezama) objavljen u Službenom listu SFRJ 29/1978 i dopunjen u 39/1985, 45/1989, 57/1989.

Član 74. (3) Zakona o obligacionim odnosima propisuje sledeće:

“Ako je zaključen pod raskidnim uslovom, ugovor prestaje važiti kad se uslov ispuni“.

53. Stoga, srž stvari je da li je raskidni uslov pod kojim je sporazum potpisan ispoštovan. Odgovor na to pitanje omogućiće Ustavnom sudu da proceni da li okolnosti ovog slučaja, gledano u celini, daju podnosiocu zahteva pravo nad materijalnim interesom, koji je zaštićen članom 1. Protokola 1. EKJP-a.
54. Ustavni sud primećuje da je nesporno između stranaka da “raskidni uslov“ po kojem je sporazum bio potpisan predstavlja uspostavljanje i funkcionisanje kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.
55. U tom pogledu, Ustavni sud, takođe, primećuje da je, prema navodima Ministarstva rada i socijalne zaštite, uspostavljanje fonda za penzijsko i

invalidsko osiguranje trebalo da se predvidi Zakonom o fondovima za penzijsko i invalidsko osiguranje. Ovaj je bio u fazi izrade i usvajanja u Vladi Kosova.

56. Ustavni sud smatra da je pokojni suprug podnosioca zahteva, kada je potpisao sporazum sa EKK-om, imao legitimno očekivanje da će imati pravo na mesečnu naknadu do uspostavljanja fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.
57. Takvo legitimno očekivanje garantovano je članom 1. Protokola br. 1 Konvencije, njegov karakter je konkretan, a ne čista nada, i zasniva se na zakonskoj odredbi ili pravnom aktu, tj. sporazumu sa EKK (vidi presude u identičnim slučajevima); takođe, *mutatis mutandis* Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke (odluka, br. 38794/98, stav 73, ESLJP 2002-VII).
58. Stoga, Ustavni sud smatra da je pokojni suprug podnosioca zahteva imao „legitimno očekivanje“ da će se zahtev rešavati u skladu sa važećim zakonima, posebno gorenavedenim odredbama Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na Kosovu, što je kasnije i potvrđeno (vidi presude u identičnim slučajevima).
59. Međutim, jednostrano poništenje sporazuma, pre ispunjenja raskidnog uslova, prekršilo je novčani interes S.XH., koji je priznat zakonom i koji je predmet zaštite u članu 1. Protokola br. 1 (vidi presude u identičnim slučajevima).
60. Sledstveno tome, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede člana 46. Ustava, u vezi sa članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

ii. U pogledu prava na pravično suđenje

61. Podnosilac zahteva dalje tvrdi da *nisu ispeli da dobiju pravni lek za povredu njihovih imovinskih prava pred redovnim sudovima*.
62. Sud se poziva na član 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava i člana 6. EKLJP.

Član 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava propisuje:

„1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih“.

Član 6. ESLJP propisuje:

„Kada se određuju građanska prava i obligacije...svako ima pravo na pravično...saslušanje...od strane...suda...“.

63. Ustavni sud ponavlja da nije njegov zadatak na osnovu Ustava da postupa kao žalbeni sud, ili sud četvrte instance u pogledu odluka koje donose redovni sudovi, uključujući Vrhovni sud. Generalno, „sudovi sude na osnovu Ustava i zakona“ (član 102. Ustava). Preciznije, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantne propise kako procesnog tako i materijalnog prava (vidi,

mutatis mutandis, Garcia Ruiz protiv [GC], br. 30544/96, stav 28, Evropski sud za ljudska prava [ESJP] 1999-1).

64. S druge strane, "Ustavni sud je konačna vlast za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom" (član 112. stav 1. Ustava). Samim tim, Ustavni sud može samo da razmotri da li su dokazi predstavljeni na takav način i da li su postupci uopšte, gledano u celini, vođeni na takav način da je podnosilac zahteva imala pravično suđenje (vidi pored ostalih izvora, izveštaj Evropske komisije za ljudska prava u predmetu Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtev br. 13071/87, usvojen 10. jula 1991. god.).
65. Prema sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, član 6. stav 1. EKLJP obavezuje sudove da obrazlažu svoje presude, ali se to ne može shvatiti kao uslov po kojem se mora detaljno opisati odgovor na svaki argument. Mera do koje postoji dužnost da se iznese obrazloženje može varirati u skladu sa karakterom odluke.
66. Štaviše, potrebno je uzeti u obzir, između ostalog, raznovrsnost podnesaka koje parničar može izneti pred sudovima i razlike koje postoje među državama potpisnicama u pogledu pravnih odredbi, običajnih pravila, zakonskih mišljenja i izlaganja i sastavljanja presuda. Samim tim, pitanje da li sud nije ispunio obavezu da navede razloge, koja proizilazi iz člana 6. Konvencije, može se odrediti samo u svetlu okolnosti predmeta (vidi presude u identičnim slučajevima).
67. U konkretnom slučaju, podnosilac zahteva je tražila od redovnih sudova da reše njen imovinski spor sa EKK. Podnosilac zahteva se posebno pozvala na odredbu člana 3. sporazuma, tvrdeći da Zakon o penziji kojim se uspostavlja fond za penzijsko i invalidsko osiguranje još uvek nije usvojen. Tu činjenicu je potvrdio zastupnik Ministarstva rada i socijalne zaštite.
68. Međutim, Vrhovni sud nije pokušao da analizira zahtev podnosioca zahteva sa te tačke gledišta, uprkos eksplicitnom upućivanju na to pred svakom drugom sudskom instancom. Umesto toga, Vrhovni sud je smatrao da je nesporna činjenica da je tužena strana (EKK) ispunila obaveze prema tužiocu, odnosno da je isplatila naknadu za platu, u skladu sa određenim periodom a koji je bio do uspostavljanja i funkcionisanja kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, počevši od 1. januara 2004. god.
69. Nije zadatak Ustavnog suda da odluči koji bi način bio najbolji za redovne sudove da se bave argumentom podnosioca zahteva, tj. ispunjenje raskidnog uslova iz člana 3. sporazuma, čije ispunjenje je regulisano i članom 74. stavom 3. Zakona o obligacionim odnosima, gledano zajedno sa članom 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1983. god.
70. Međutim, ovaj Sud smatra da Vrhovni sud, zanemarivanjem ocene ovog stanovišta u celini, iako je bilo konkretno, odnosno i važno, nije ispunio svoje obaveze predviđene članom 6. stavom 1. EKLJP-a (vidi presude u identičnim slučajevima).

71. U smislu gorenavedenog, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
72. U vezi sa periodom nakon 1. maja 2008. god., i u vezi sa obrazloženjem Ustavnog suda u njegovim prethodnim presudama u vezi sa bivšim zaposlenima EKK-a, isto ne može da se primeni u slučaju ovog podnosioca nakon 1. maja 2008. god. (dan kada je pokojni suprug podnosioca zahteva preminuo), zato što podnosilac zahteva nije bila potpisnik sporazuma sa EKK i kao takav je neprenosive prirode (vidi rešenje o neprihvatljivosti u slučaju Vahide Hasani i drugih 8 od 22. januara 2012. god.).

IZ TIH RAZLOGA

SUD JEDNOGLASNO ODLUČUJE

- I. Da PROGLASI delimično prihvatljivim zahtev KI138/11 podnet od strane podnosioca zahteva, Nazife Xhafolli;
- II. Da UTVRDI da je:
  - a) Bilo povrede člana 46. Ustava Republike Kosovo u vezi sa članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, za period do 1. maja 2008. god.;
  - b) Bilo povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima za period do 1. maja 2008. god.;
- III. Da PROGLASI NEVAŽEĆOM presudu donetu od strane Vrhovnog suda rev. br. 492/2009, od 10. marta 2009. god.;
- IV. Da VRATI presudu Vrhovnom sudu za ponovno razmatranje shodno presudi ovog Suda, u skladu sa pravilom 74. (1) Poslovnika o radu;
- V. Da NALOŽI Vrhovnom sudu da dostavi informacije Ustavnom sudu u vezi sa preduzetim merama na izvršenju ove presude Ustavnog suda shodno pravilu 63. (5) Poslovnika o radu;
- VI. Da DOSTAVI stranama presudu;
- VII. Da OBJAVI ovu presudu u Službenom listu u saglasnosti sa članom 20. stavom 4. Zakona;
- VIII. Da OGLASI da ova odluka stupa na snagu odmah.
- IX. Da OSTAJE posvećen ovom pitanju u očekivanju sprovođenja tog naloga.

Priština, dana 4. februara 2014. god.

Sudija izvestilac

Kadri Kryeziu

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani